

Згрушавање крви у прошлости обично није разлог за избегавање вакцине AstraZeneca

COVID-19
VACCINATION
HUB

Особе које су имале ово медицинско стање вероватно нису изложене повећаном ризику ако приме вакцину AstraZeneca. У ствари, људи у тој групи би могли бити изложени већем ризику од ковида-19, па зато не треба да одлажу вакцинацију.

Пре свега, како долази до згрушавања крви?

Крв тече кроз крвне судове у течном стању, разноси кисеоник, хранљиве твари, протеине и ћелије имунитета у сваки орган. Али, ако се повредимо или оперишемо, организам треба да затвори рану да би се зауставило крварење.

Крв садржи састојке који омогућају да се брзо, за неколико секунди, од течности претвори у получврсти угрушак.

На први знак оштећења, најмање од свих крвних ћелија – тромбоцити (platelets) - се прилепе за оштећени зид крвног суда и заједно са самим оштећеним зидом привлаче масу угрушака.

Тромби у венама

Понекад настане неравнотежа у овим природним процесима стварања и разлагања угрушака (крви) и та неравнотежа доводи до ризика од стварања угрушака у венама. То се може догодити особама:

- које имају рак или инфекцију
- које су трудне
- које узимају пилуле за контрацепцију са естрогеном
- које су непокретне за време и после операције или после веће трауме
- које имају извесна наследна медицинска стања.

У свим овим случајевима абнормални угрушак крви може да се појави у дубоким венама бутина и препона (тромбоза дубоких вена) или у плућима (плућна емболија).

Врло ретко, до згрушавања крви може да дође и на другим местима – на пример, у абдоминалним (стомачним) венама или у мозгу.

Тромби у артеријама

Артерије које достављају крв у срце, мозак и ноге могу да се сузе, обично због фактора ризика, међу којима су пушење, дијабетес, висок крвни притисак и холестерол.

Угрушак који се створи на овим местима може да спречи проток крви изазивајући, на пример, срчани или мождани удар.

Шта је TTS?

Вакцина AstraZeneca се доводи у везу са једним ретким стањем које се назива синдром тромбозе са тромбоцитопенијом или TTS. Случајеви тог стања су такође регистровани после примања вакцине Johnson & Johnson против ковида, али та вакцина се не користи у Аустралији.

Сада о том стању знамо више него што смо знали пре неколико месеци.

Згрушавање крви у прошлости обично није разлог за избегавање вакцине AstraZeneca

COVID-19
VACCINATION
HUB

TTS настаје због абнормалне имунолошке реакције која доводи до стварања антитела усмерених на тромбоците (ћелије крви које спречавају крварење). Услед тога тромбоцити постају претерано активни, што изазива стварање крвних угрушака у организму, укључујући места на којима се у нормалним околностима не стварају угрушци, на пример у мозгу или стомаку.

Овај процес такође доводи до „нестанка“ тромбоцита, тј. смањује број тромбоцита. У имену тог медицинског стања (синдрома), „тромбоза“ се односи на угрушке крви, а „тромбоцитопенија“ на смањени број тромбоцита.

Аустралијска техничка саветодавна група за имунизацију (ATAGI) је недавно проценила да је ризик од појаве TTS-а у Аустралији око 1,6 случајева на 100.000 доза вакцине AstraZeneca датих особама од 50 година старости и више, иако се ови подаци могу променити како се све више људи буде вакцинисало.

Срећом, дијагностиковање и лечење TTS-а је брзо напредовало. Лекари сада знају на које симптоме треба да обрате пажњу, а хематолози су идентификовали начине лечења тог стања. То укључује интравенозно убризгавање имуноглобулина (концентрат антитела од здравих давалаца) и лекове за разређивање крви.

Изгледи за особе са TTS-ом су се значајно побољшали широм света након што је то медицинско стање први пут препознато почетком ове године. У Аустралији, већина пацијената са TTS-ом се опоравила или се опоравља.

Не одлажите вакцинисање

Не постоје докази да код особа које су некад имале тромбе (угрушке крви) или код којих постоји наследни ризик од згрушавања крви или које узимају лекове за разређивање крви или сличне лекове, постоји повећани ризи од TTS-а.

Као болест коју изазива имунолошка реакција услед које долази до појачане активности тромбоцита, механизам који изазива TTS је потпуно различит од механизма који изазива згрушавање крви код других врста стања.

На основу тога, ATAGI је недавно саопштио да је вакцина AstraZeneca безбедна за те особе.

Ради предострожности, аустралијске смернице препоручују да неке особе треба да избегавају вакцину AstraZeneca и, уместо ње, приме вакцину Pfizer. Те особе су између осталих:

- особе које су некад имале епизоду хепарином изазване тромбоцитопеније (сличне TTS-у)
- особе које су некад имале згрушавање крви у венама мозга или стомака
- особе које имају веома ретку болест згрушавања крви изазвану антителима, звану антифосфолипидни синдром
- особе млађе од 50 година.

Изузетно је важно да се запамти да су особе код којих постоје фактори ризика од срчаног или можданог удара, укључујући дијабетес и висок крвни притисак, изложене повећаном ризику од тешког облика ковида-19 ако се заразе. Такође, сам ковид чини крв „лепљивијом“ и у значајној мери повећава ризик од згрушавања крви.

Чак и ако сте некад имали тромбозу дубоких вена, плућну емболију, срчани или мождани удар, вакцинација не повећава ризик од TTS-а. Треба да се вакцинишете чим стекнете право на вакцинацију.

Аутори: Sant-Rayn Pasricha - Division Head, Population Health and Immunity, Walter and Eliza Hall Institute and Paul Monagle - Professor, Department of Paediatrics, University of Melbourne

Објављено у: The Conversation 10. јуна 2021.